

8/02
88/10/27

สาร FINE ARTS DEPARTMENT NEWSLETTER
กรมศิลปากร

ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๑๐ ประจำเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ISSN 0857-572X

หอสมุดดนตรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙

เพลงในแนว “บลูส” (BLUES) เป็นสไตล์หนึ่งของดนตรีแจ๊ส ที่เริ่มเป็นที่นิยมในสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ราวปี พ.ศ. ๒๔๔๓ (ค.ศ. ๑๙๐๐) เสียงโน้ตที่แปร่งหูในแนวบลูส และช่วงจังหวะที่ขัดธรรมชาติของเพลงในบางครั้ง ได้สร้างมิติใหม่ให้แก่วงการเพลงในยุค นั้น ความรู้สึกของการขัดแย้งของเสียงและจังหวะนี้เอง ที่ทำให้ดนตรีแจ๊สมีรสชาติที่แตกต่างไปจากแนวทางดนตรีดั้งเดิมของโลก ตะวันตก อาจจะเป็นธรรมชาติที่แท้จริงของมนุษย์ที่ต้องการฝ่าฝืนประสบการณ์ต่างๆ เพื่อความสมบูรณ์ของชีวิต จึงทำให้เพลงแจ๊ส ได้รับความนิยม และพัฒนาอย่างกว้างขวางในเวลาต่อมา และสำหรับนักดนตรีบางคนนั้น คุณค่าของดนตรีมิได้อยู่ที่ความไพเราะระรื่นหูของจังหวะ หรือความอ่อนหวานของท่วงทำนองอย่างเดียว แต่แท้ที่จริงแล้วคือความรู้สึกท้าทายที่เกิดจากเสียง “บลูส” ที่แปลกใหม่และจังหวะแจ๊สที่ขัดแย้งเร้าใจ ความขัดแย้งในบางครั้งก็อาจเตือนมนุษย์ให้เข้าใจถึงความจริงของชีวิตได้ เปรียบได้กับความทุกข์ของมนุษย์ที่บางครั้งทำให้ชีวิตมีความหมายอย่างประหลาด เพราะความทุกข์ชูปชีวิตให้จิตใจเข้มแข็ง และซบวิญญาณให้แข็งแกร่งมากกว่าความสุขอันผิวเผินและไม่มีจีรัง เพลงบลูสที่ร่ำพันถึงความโศกเศร้าและคับแค้นใจ จึงแฝงไว้ด้วยคติธรรมของชีวิตจริงอยู่ด้วยเสมอ ดังเช่น บทพระราชนิพนธ์ “ชะตาชีวิต” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมพระราชหฤทัยดนตรีมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ทรงอ่านหนังสือเกี่ยวกับการดนตรีตั้งแต่ยังทรงศึกษาอยู่ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ทรงได้รับการฝึกฝนตามแบบฉบับการศึกษาดนตรีอย่างแท้จริง คือ การเขียนโน้ตและบรรเลงแบบคลาสสิก มีพระอาจารย์ถวายคำแนะนำอย่างเข้มงวดมานานกว่า ๒ ปี หลังจากทรงฝึกหัดดนตรีขั้นพื้นฐานได้นานพอสมควร จึงเริ่มสนพระราชหฤทัยทรงดนตรีไปในแนวแจ๊ส (JAZZ) ทรงศึกษาประวัตินักดนตรีที่มีชื่อเสียง และทรงเปรียบเทียบฝีมือการเล่นดนตรีต่างๆ จากแผ่นเสียงที่บรรเลงโดยนักดนตรีเหล่านั้น เพลงพระราชนิพนธ์ทุกเพลงเป็นที่ซาบซึ้งของพสกนิกรเป็นอันมาก เพราะนอกจากจะมีความไพเราะอย่างวิเศษแล้ว ยังเป็นเพลงที่มีคติประโยชน์น่านับการ จึงได้มีผู้ขอพระราชทานกันมากขึ้น เป็นที่ประจักษ์โดยทั่วไปว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระอัจฉริยภาพในทางดนตรีอย่างสูงส่ง แม้จะมีพระราชภารกิจในฐานะองค์พระประมุขของชาติอย่างมากมายมหาศาล แต่ก็ทรงปลีกเวลาส่วนพระองค์ ส่วนหนึ่งทรงดนตรี และทรงพระราชนิพนธ์เพลงต่างๆ ไว้มากถึง ๔๗ เพลง ซึ่งมีได้เป็นเพียงสมบัติอันล้ำค่าของแผ่นดินไทยเท่านั้น แต่หมายถึงเป็นสมบัติอันล้ำค่าของโลกอีกด้วย

ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ โดยความร่วมมือของคณะวงดนตรี อ.ส.วันศุกร์ นายเจริญ และคุณหญิงวรรณ สิริวัฒนภักดี ทูลเกล้าฯ ถวายเงิน ๑๕ ล้านบาท ได้รับพระบรมราชานุญาตให้จัดสร้างอาคารห้องสมุดดนตรีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ เนื่องในวโรกาสเฉลิมฉลองครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี โดยก่อสร้างอาคารเชื่อมต่อกับอาคารห้องสมุดดนตรีทูลกระหม่อมสิรินธร บริเวณหอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี ขยายออกไปทางทิศตะวันตกเป็นอาคาร ๓ ชั้น ขนาดกว้าง ๑๒.๐๐ เมตร ยาว ๑๔.๕๐ เมตร แบบแปลนและผังของอาคารออกแบบและควบคุมโดย นายณนท บวรณสมภพ และ รศ.ดร.ตรึงใจ บวรณสมภพ

ชั้นล่างโล่ง ให้รถยนต์ผ่านเข้า-ออกได้ และมีห้องโถงที่เชื่อมต่อกับอาคารห้องสมุดดนตรีทูลกระหม่อมสิรินธร

ชั้นที่ ๒ เป็นห้องสมุด รวบรวมบทเพลงพระราชนิพนธ์ทั้งในรูปแบบของแผ่นเสียง วีดิทัศน์ และแผ่น CD ตลอดจนหนังสือ โสตทัศน์อื่นๆ โน้ตเพลงพระราชนิพนธ์ทั้งหมด ตลอดจนเอกสารต่างๆ

ชั้นที่ ๓ เป็นห้องจัดแสดงดนตรี และกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับดนตรี

โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสร้างหอสมุดดนตรีหลักๆ คือ เพื่อร่วมเฉลิมฉลองการครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นศูนย์รวบรวมบทเพลงพระราชนิพนธ์ทุกรูปแบบทั้งในลักษณะของสื่อโสตทัศน์ และหนังสือเอกสารโน้ตเพลง เพื่อเผยแพร่เพลงพระราชนิพนธ์ให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา ครู อาจารย์ และประชาชนได้เข้าศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์ และได้สืบทอดเจตนารมณ์ตามเบื้องยุคลบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมศึกษาค้นคว้างานวิชาการดนตรี และเป็นแหล่งให้ความสุข ความบันเทิงใจต่อเยาวชน และประชาชนทุกระดับชั้น

ภาพปก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดหอสมุดดนตรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ณ หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร
เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๐

โดย ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

สาร กรมศิลปากร

วารสารรายเดือน กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๑๐ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

บ ข ฑ ศ
ภ ิ ล ฬ า ก ี

- ☐ คณะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมพำ
ศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของไทย ๒
- ☐ หอสมุดแห่งชาติ จัดแสดงนิทรรศการเรื่อง
“พระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านภาษาและหนังสือ” ๓
- ☐ แฉลงข่าวความคืบหน้าการดำเนินงานโครงการ
อนุรักษ์และซ่อมลยรดน้ำพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ ๔
- ☐ นางสาวกัญญา ศิลปอาษา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
เยี่ยมชมจดหมายเหตุแห่งชาติ ๕
- ☐ หอสมุดแห่งชาติ ได้รับมอบเอกสารโบราณจากวัด ๙ แห่งในจังหวัดลพบุรี ๖
- ☐ พช.เชียงใหม่ เชิญชมนิทรรศการ “เครื่องดนตรีพื้นเมืองเหนือ” ๗

ก ร ม ภ ิ ล ษ
ก ิ ษ ิ ษ ิ ษ ิ ษ

- ☐ หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระยา ๘
- ☐ “ดุสิตธานี : เมืองจำลองประชาธิปไตย” ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ๑๑
- ☐ การจัดการประชุมสัมมนาผู้บริหารการศึกษาในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
เพื่อทราบความต้องการในการให้บริการของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ๑๒
- ☐ ภาชนะดินเผาจากถ้ำผาน้ำคำ ๑๖
- ☐ อนัสติโลซิส (ANASTYLOSIS) กับ โบราณสถานประเทหิน ๑๘

ว ข ษ
ภ ิ ล ฬ า ก ี

- ☐ วันสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย เดือนตุลาคม ๒๓

ที่ปรึกษา

นายนิคม มุสิกคามะ
นายภิรมย์ จินะเจริญ
นางกนกพร อรรถการณ
นายอาร์กษ สังหิตกุล
นายวีระ โรจน์พจนรัตน์

บรรณาธิการอำนวยการ

นายจุมล สอนเสริม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวอารีพร อำนวยกิจเจริญ

กองบรรณาธิการ

นางจุฑาทิพย์ โคตรประทุม
นางสาวศรีภัทรา หอมชื่น
นางสาววันรัตน์ พรหมน้อย
นางสาววันเพ็ญ พรเลิศวิ
นางสาวจุฑาทิพย์ หงษ์ทอง
นายลักษณมณ กาญจนินทุ
นายชวลิต ประสันแพงศรี
นางสาวปาริชาติ คำจ้อย
นางสาวณัฐรากร พลับประสิทธิ์

ฝ่ายภาพและศิลปกรรม

นายสิงห์คม บริสุทธิ์
นายชาญณรงค์ คงโกคา
นางสาววารานี แจ่มนาม
นางสาวกรอุมา นุตะศรีนทร์

ฝ่ายจัดการ

นางเพียงใจ นุตะศรีนทร์
นายทวีศักดิ์ ห้ามไธสง
นายบัณฑิต ศิริรัมย์
นางสาวน้ำฝน จินชวน
นายกฤษณ์ ท้วทิพย์

จัดทำโดย

ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขาธิการกรม
กรมศิลปากร ถนนหน้าพระธาตุ
กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐
โทร. ๒๒๔-๒๐๕๐
๒๒๒-๓๕๖๙
โทรสาร ๒๒๒-๐๙๓๔
พิมพ์ที่
โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย
โทร. ๒๓๒-๐๖๖๙-๗๒

คณะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมพม่า ศึกษาดูงานด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของไทย

คณะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมพม่าเดินทางมาเยือนประเทศไทย เพื่อศึกษาวรรณกรรม เยี่ยมชมแหล่งประวัติศาสตร์ และเข้าร่วมสัมมนา เรื่อง “พระสุพรรณกัลยา” พร้อมทั้งหารือกับ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายสมศักดิ์ ปรีศนันท์กุล) เกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานด้าน ศิลปวัฒนธรรม ในวันที่ ๑๖-๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๒

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมพม่า (นายอู วิน เขียน) พร้อมด้วยอธิบดีกรมโบราณคดี (นายอู ยูน ฮัน) ซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการขุดค้นทาง ด้านโบราณคดี การอนุรักษ์โบราณสถาน การซ่อมวัด ต่างๆ และดูแลพิพิธภัณฑสถานประจำแหล่งโบราณ คดี และอธิบดีสถาบันวัฒนธรรม (นายอู มินท์ เทียน สเว) รับผิดชอบงานด้านวัฒนธรรม คือ พิพิธ ภัณฑสถานแห่งชาติ ที่จัดแสดงเกี่ยวกับวัตถุทาง โบราณคดี ประวัติศาสตร์ ประณีตศิลป์ เรื่องราวทาง ชาติพันธุ์วิทยา และศิลปะร่วมสมัย เดินทางมาถึง ประเทศไทยเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๒ จากนั้นได้ เดินทางไปเยี่ยมชมหน่วยงานของกรมศิลปากร และ แหล่งประวัติศาสตร์ต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ สุโขทัย อุทยาน นครปฐม และประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างวันที่ ๑๖-๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๒ อาทิ วิทยาลัยนาฏศิลป์

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ หอจด- หมายเหตุแห่งชาติ จังหวัดเชียงใหม่ อุทยานประวัติ- ศาสตร์ศรีสัชนาลัย อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา พระปฐม- เจดีย์ และแหล่งโบราณสถานอื่นๆ

โดยในวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๒ ได้เดินทาง เข้าเยี่ยมคารวะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพบปะเจรจาและแลกเปลี่ยนความร่วมมือทาง วัฒนธรรมระหว่างไทยกับพม่าในอนาคต และในวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๒ อธิบดีกรมโบราณคดีของพม่า เข้าร่วมการสัมมนาเรื่อง “พระสุพรรณกัลยา” โดย บรรยายพิเศษเรื่อง “การขุดค้นและการบูรณะพระ- ราชวังกรุงหงสาวดี” ณ หอสมุดแห่งชาติท่าवासูกรี กรุงเทพฯ

สำหรับการมาเยือนของคณะรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงวัฒนธรรมพม่าในครั้งนี้ คาดว่าในอนาคต จะมีการแลกเปลี่ยนเอกสารประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพพม่า และมีการ แลกเปลี่ยนนักวิชาการด้านต่างๆ ซึ่งจะทำให้การ ศึกษาประวัติศาสตร์ของไทยกว้างขวางยิ่งขึ้น

□ □ □

หอสมุดแห่งชาติ จัดแสดงนิทรรศการเรื่อง “พระอัจฉริยภาพ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านภาษาและหนังสือ”

๖ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร จัดนิทรรศการพิเศษเรื่อง “พระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านภาษาและหนังสือ” ขึ้นระหว่างวันที่ ๑๖ สิงหาคม-๓๐ กันยายน ๒๕๔๒ ณ ห้องโถงกลางชั้นล่างของหอสมุดแห่งชาติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระอัจฉริยภาพ ด้านภาษาและหนังสืออย่างยอดเยี่ยม พระองค์หนึ่ง อันเนื่องมาจากทรงสนพระทัยและทรงศึกษาภาษาไทยอย่างลึกซึ้งดังปรากฏชัด ในพระบรมราโชวาท กระแสพระราชดำรัสที่ได้พระราชทานแก่คณะบุคคลในวโรกาสและสถานที่ต่างๆ นอกจากนี้ทรงมีพระปรีชาสามารถด้านภาษาต่างประเทศเป็นอย่างดี สำหรับในด้านหนังสือ ทรงเห็นความสำคัญของหนังสือว่าเป็นสิ่งที่มีค่า มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ ทรงมีพระบรมราชานุเคราะห์ส่งเสริมให้หนังสือแพร่หลายไปสู่ผู้อ่านด้วยวิธีการต่างๆ นอกจากนี้พระองค์ยังทรงงานพระราชนิพนธ์ไว้หลายเรื่อง ทั้งด้านประวัติศาสตร์ นิทานชาดก พระราช-

นิพนธ์แปลเกี่ยวกับการเมือง การทหาร และประวัติศาสตร์ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นต้น ซึ่งคุณูปการที่พระองค์มีต่อภาษาและหนังสือรวมทั้งศิลปะแขนงต่างๆ ทำให้ทรงได้รับการยกย่องเทิดทูนโดยคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระราชสมัญญา “อัครศิลปิน” เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๙

เนื้อหาของนิทรรศการ ประกอบด้วยพระบรมฉายาลักษณ์ พระราชประวัติและพระราชจริยาวัตรด้านภาษาและหนังสือ บทพระราชนิพนธ์ หนังสือและสิ่งพิมพ์ ซึ่งจัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งหนังสือต่างๆ ที่จัดพิมพ์ขึ้นตามพระราชดำริ เป็นต้น

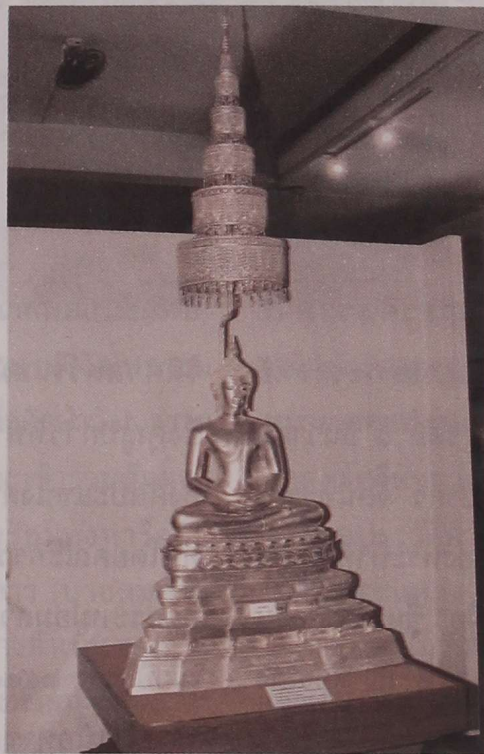
□ □ □

แถลงข่าวความคืบหน้าการดำเนินงานโครงการ
อนุรักษ์และซ่อมมลายรดน้ำพระที่นั่งพุทไธสวรรย์

กรมศิลปากรร่วมกับ
มูลนิธิอเมริกันเอ็กซ์เพรส โดย
บริษัท อเมริกันเอ็กซ์เพรส (ไทย)
จำกัด และธนาคารไทยพาณิชย์
จำกัด (มหาชน) จัดแถลงข่าว
ความคืบหน้าการดำเนินโครง-
การอนุรักษ์และเขียนซ่อมลาย
รดน้ำบานประตู-หน้าต่างพระที่
นั่งพุทโธสวรรย์ ซ่อมและสร้าง
รูปปั้นนกทณทิมาช่อมฉัตร และ
สร้างฉัตรพระพุทธรูปสังกัจจายน์ ในวัน
พฤหัสบดีที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๒
ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
พระนคร เวลา ๑๐.๐๐ น. โดย

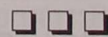
นาวาอากาศเอก อรุณ เงินชุกกลิ่น ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ
ด้านสถาปัตยกรรม (สถาปัตยกรรมไทยและการ
บูรณปฏิสังขรณ์)

สำหรับโครงการนี้ เป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปสถาปัตยกรรม สกulpture ว่างหน้า ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร โดยได้เริ่มโครงการอนุรักษ์และซ่อมลยารตน้ำบานประตู-หน้าต่างพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ ซ่อมและสร้างรูปปั้นนกทณติมา ซ่อมฉัตร และสร้างฉัตรพระพุททสิหิงค์ มาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชน คือ มูลนิธิอเมริกันเอ็กซ์เพรส โดยบริษัทอเมริกันเอ็กซ์เพรส (ไทย) จำกัด และธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สนับสนุนทางด้านงบประมาณ ประมาณสองล้านบาท

นับได้ว่าเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนที่มีเป้าหมายเดียวกัน คือการอนุรักษ์และซ่อมแซมศิลปสถาปัตยกรรมไทย สกุลช่างวังหน้า โดยเฉพาะศิลปะการเขียนลายรดน้ำประดับบานประตูหน้าต่าง งานปั้นรูปนกทณทิมา และงานช่างศิราภรณ์ คือ ฉัตรประดับพระพุทธรลิ่งค์ให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ มั่นคง แข็งแรงและงดงามดังเดิม พร้อมทั้งสร้างฉัตรพระพุทธรลิ่งค์สำหรับอัญเชิญออกให้ประชา-

ชนสงวนน้ำในพิธีตรุษสงกรานต์ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ และฟื้นฟูศิลปะการช่างฝีมือของไทยที่มีมาแต่โบราณให้คงอยู่สืบไป เป็นประโยชน์แก่การศึกษา ค้นคว้าศิลปะสถาปัตยกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น สกุลช่างวังหน้า และเพื่อเป็นการเผยแพร่ศิลปะไทย ให้เป็นที่รู้จักแก่ชาวโลก ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจของชาวไทยที่ร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ของชาติให้คงไว้ต่อไป

นางสาวกัญญา ศิลปอาชา

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

เยี่ยมชมหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ **นางสาวกัญญา ศิลปอาชา** เดินทางมาตรวจเยี่ยมหอวิชาวุธานุสรณ์ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๒ เวลา ๐๙.๐๐ น. เพื่อรับทราบปัญหาการดำเนินงาน และพบปะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของกรมศิลปากร พร้อมทั้งเสนอแนะให้นำเอกสารโบราณอันทรงคุณค่าไปจัดพิมพ์เผยแพร่ให้นักเรียนนักศึกษาได้ค้นคว้า

นางสาวกัญญา ศิลปอาชา เปิดเผยว่า การมาเยี่ยมชมหน่วยงานของกรมศิลปากรในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือต้องการที่จะให้หอวิชาวุธานุสรณ์ และหอจดหมายเหตุแห่งชาติ รวมทั้งหอสมุดแห่งชาติเป็นแหล่งเรียนรู้เสริมสำหรับโรงเรียนต่างๆ เป็นแหล่งเรียนรู้นอกระบบ และทำให้เป็นสถานที่ที่น่าสนใจ มีคุณภาพตอบสนองการให้ความรู้ และบริการแก่ประชาชนได้อย่างเต็มที่

และนอกจากนี้ยังได้รับทราบปัญหาที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติประสบอยู่ในปัจจุบันจากผู้อำนวยการหอจดหมายเหตุแห่งชาติ (นางกุลพันธุ์ดา จันทรโพธิ์ศรี) คือการควบคุมสิ่งแวดล้อมของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ซึ่งอาคารของหอจดหมายเหตุแห่งชาติจะแตกต่างจากอาคารทั่วไป ที่จำเป็น

ต้องมีการควบคุมอุณหภูมิและความชื้น เพื่อที่การเก็บรักษาเอกสารต่างๆ ให้คงสภาพอยู่ได้ แต่สำหรับอาคารในปัจจุบันได้ก่อสร้างมานานแล้ว เกิดการชำรุดบางส่วน ไม่ได้งบประมาณมาสนับสนุนในการซ่อมแซม และเครื่องปรับอากาศก็ใช้งานมาเป็นระยะเวลานานอยู่ในสภาพชำรุด ไม่สามารถควบคุมอุณหภูมิในระดับที่ต้องการได้ ต้องเสียเงินค่าซ่อมมาโดยตลอด ถ้าสามารถทางงบประมาณมาปรับปรุง จะสามารถช่วยได้มากในการอนุรักษ์เอกสาร และปัญหาใหญ่อีกประการหนึ่ง คือบุคลากรมีไม่เพียงพอ เนื่องจากนักจดหมายเหตุ เป็นวิชาชีพเฉพาะเรื่อง ไม่สามารถที่จะรับบุคลากรภายนอกเข้ามาทำงานได้ และนอกจากนี้หอจดหมายเหตุแห่งชาติได้สนองนโยบายของรัฐบาลในการก่อสร้างหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ตอนนี้ไม่ได้รับงบประมาณเพิ่มเติม ทำให้การก่อสร้างต้องล่าช้า สำหรับปัญหาต่างๆ เหล่านี้ จะดำเนินการแก้ไขต่อไปเพื่อที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติจะได้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้เหตุการณ์สำคัญๆ ของชาติต่อไป

□ □ □

หอสมุดแห่งชาติ ได้รับมอบเอกสารโบราณจาก วัด ๙ แห่งในจังหวัดลพบุรี

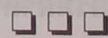
หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ได้รับมอบเอกสารโบราณเป็นจำนวนมาก จากวัดต่างๆ จำนวน ๙ แห่ง ในจังหวัดลพบุรี เพื่ออนุรักษ์ไว้ให้เป็นสมบัติของชาติสืบไป

จากการที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสำรวจเอกสารโบราณ ส่วนภาษาโบราณ หอสมุดแห่งชาติเดินทางไปสำรวจเอกสารโบราณในเขตพื้นที่จังหวัดลพบุรี ได้มีเจ้าอาวาสจากวัดต่างๆ ๙ แห่ง มีจิตศรัทธามอบเอกสารโบราณให้หอสมุดแห่งชาติ เป็นจำนวนมาก ได้แก่ คัมภีร์ไบลาน จำนวน ๕,๑๙๔ ผูก เป็นอักษรขอม ภาษาบาลี ภาษาไทย และอักษรธรรมอีสาน ภาษาไทย อีสาน ซึ่งเป็นเรื่องชาดกในพุทธศาสนา และหนังสือสมุดไทย เรื่อง ตำรายาแผนโบราณและเวทมนตร์คาถา จำนวน ๑๕ เล่ม สำหรับเอกสารโบราณเหล่านี้ จะเป็นหลัก-

ฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นที่สะท้อนถึงความเจริญด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และอารยธรรมของบรรพชนมาก่อน เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นที่นักปราชญ์ในอดีตกาลประพันธ์ขึ้น เพื่อให้เป็นทรัพย์สินมรดกทางภูมิปัญญาของชาติ ซึ่งการมอบเอกสารโบราณเหล่านี้ให้กับหน่วยงานราชการ นับว่าเป็นการเล็งเห็นความสำคัญของเอกสารโบราณที่เป็นทรัพย์สินมรดกทางปัญญาอันล้ำค่าของชาติที่หาได้ยากยิ่ง ซึ่งนับวันจะมีจำนวนน้อยลง เนื่องจากทำขึ้นใหม่ไม่ได้

สำหรับผู้ที่มีจิตศรัทธาประสงค์จะมอบเอกสารโบราณทุกประเภทให้แก่หอสมุดแห่งชาติ เพื่อจะได้ทำการอนุรักษ์และเป็นแหล่งข้อมูลศึกษาค้นคว้า สามารถแจ้งความจำนงค์ได้ที่หน่วยงานราชการในสังกัดกรมศิลปากรทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทุกแห่ง

พช.เชียงใหม่ เชิญชมนิทรรศการ “เครื่องดนตรีพื้นเมืองเหนือ”

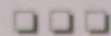
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่ จัดนิทรรศการพิเศษเนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย ปี ๒๕๔๒ และวันเข้าพรรษา เรื่อง “เครื่องดนตรีพื้นเมืองเหนือ” เพื่อเป็นการส่งเสริมคุณค่าวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนา และแสดงออกถึงภูมิปัญญาพื้นบ้านของคนภาคเหนือ ตลอดจนส่งเสริมให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปได้ทราบถึงศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นล้านนา โดยจัดขึ้นในระหว่างวันที่ ๑ กรกฎาคม-๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๒ ณ หอประชุมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่

นิทรรศการเป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเครื่องดนตรีภาคเหนือ วิธีการเล่น วิธีการทำ ตลอดจนการอนุรักษ์และสืบทอดการเล่นดนตรีและการทำเครื่องดนตรี ซึ่งเครื่องดนตรีเหล่านี้ คือ ปี่ แ

เปียะ สะล้อ ซึง และกลอง ซึ่งผู้ที่เข้าชมไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

นอกจากนี้ ทางพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่ ได้ดำเนินการปรับปรุงการจัดแสดงนิทรรศการถาวรทั้งหมด ตลอดจนได้จัดแสดงโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุโดยเปิดให้ประชาชนได้เข้าชมในเวลา ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ น. ในวันพุธ-อาทิตย์ หยุดทำการในวันจันทร์-อังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่ ถนนซูเปอร์ไฮเวย์ ตำบลช้างม่ือ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๐๐๐ โทร. (๐๕๓) ๒๒๑๓๐๔

นายปลอด อติเรกสาร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๒ หลังจากเป็นประธานในพิธีเปิดงานวันไหมไทยเฉลิมพระเกียรติ ณ บริเวณสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ทั้งนี้ได้แสดงความชื่นชมต่อพิพิธภัณฑสถาน

แห่งชาติ ร้อยเอ็ด ว่าเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่สมบูรณ์และมีคุณค่าแห่งหนึ่งของประเทศ ซึ่งจะ เป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรมของจังหวัดร้อยเอ็ดและภาคอีสาน ให้เยาวชนรุ่นหลังได้เป็นอย่างดี และ มีศักยภาพในการให้บริการสูง

หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระยา

นิตยากร พลประสิทธิ์

งานส่งเสริมประชาสัมพันธ์

สืบเนื่องจากนโยบายของรัฐบาล ซึ่งต้องการกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค คณะรัฐมนตรีจึงมีมติอนุมัติโครงการจัดตั้งหอจดหมายเหตุแห่งชาติในส่วนภูมิภาค ๒๒ เขตการศึกษา เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๓๖ กรมศิลปากรจึงได้ดำเนินการขยายงานจดหมายเหตุออกไปสู่ส่วนภูมิภาค โดยการจัดตั้งหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ๒๒ เขตการศึกษา และทุกจังหวัดต่อไป เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการรวบรวม จัดเก็บ รักษาเอกสารสำคัญของชาติ รวมทั้งการให้บริการค้นคว้า วิจัยแก่ส่วนราชการ และประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ

กรมศิลปากร ได้จัดตั้งหอจดหมายเหตุแห่งชาติขึ้นที่จังหวัดพะเยา เนื่องจากพิจารณาว่าจังหวัดพะเยามีอดีตอันรุ่งเรือง เคยเป็นที่ตั้งของอาณาจักร

สำคัญทางภาคเหนือ มีความพร้อมอันเกิดจากการสนับสนุนของ พระธรรมวิมลโมลี เจ้าอาวาสวัดศรีโคมคำ ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพะเยา ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนที่มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าของเอกสารจดหมายเหตุ สถานที่ก่อสร้างอาคารหอจดหมายเหตุแห่งชาติแห่งนี้ ท่านเจ้าอาวาสวัดศรีโคมคำ ได้มอบที่ดินวัดศรีโคมคำ ประมาณ ๕ ไร่ ให้เป็นสถานที่ก่อสร้างอาคารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ มีพื้นที่ใช้สอยประมาณ ๒,๐๐๐ ตารางเมตร ได้รับงบประมาณเพื่อการก่อสร้าง ใน พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๔๐ เป็นเงิน ๑๕ ล้านบาท

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ จังหวัดพะเยา กรมศิลปากร สร้างขึ้นเพื่อน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวาย

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
เนื่องในวาระที่ทรงมีพระชนมายุครบ ๔๕ พรรษา ใน
พ.ศ. ๒๕๔๐ และได้รับพระราชทานพระราชนุญาต
ให้ใช้ชื่ออาคารว่า “หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิม
พระเกียรติ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยาม
มกุฎราชกุมาร พระยา” ตลอดจนพระราชทานพระ
ราชนุญาตให้อัญเชิญตราประจำพระองค์ ติดตั้ง ณ
จดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ แห่งนี้

หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
เป็นหน่วยงานในสังกัดหอจดหมายเหตุแห่งชาติ
กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ติดตาม
รับมอบเอกสารสำคัญของชาติ ใน ๔ จังหวัด คือ
จังหวัดพะเยา เชียงราย แพร่ น่าน อุดรดิตถ์ สุโขทัย
เพชรบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อเป็นแหล่ง
รวบรวมเก็บรักษาเอกสารสำคัญ เหตุการณ์ และ

ประวัติบุคคลสำคัญของท้องถิ่นไว้เป็นเอกสาร
ประวัติศาสตร์ของชาติ และใช้เป็นศูนย์กลางการ
ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนารวมทั้งให้บริการ
ข้อมูลและสารสนเทศจดหมายเหตุในส่วนภูมิภาค
ให้เป็นไปอย่างกว้างขวางและทั่วถึง รวมทั้งเพื่อให้
มีหน่วยงานกลางในส่วนภูมิภาคเป็นการเฉพาะเพื่อ
เก็บรักษาเอกสารของส่วนราชการ หน่วยงาน และ
องค์กรของรัฐที่สิ้นกระแสการปฏิบัติงานและจะต้อง
ดำเนินการตามระเบียบของสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ โดยไม่ต้องนำไป
เก็บรักษา และฝากเก็บไว้ในส่วนกลาง ตลอดจนเพื่อ
ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมดูแล เก็บ
รักษา และใช้ทรัพย์สิน ซึ่งเป็นมรดกทางศิลปวัฒน-
ธรรมของชาติ ให้คงอยู่ในท้องถิ่นตลอดไป

สำหรับนิทรรศการที่จัดแสดงภายในหอ
จดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ นั้น เป็น

การใช้เอกสารจดหมายเหตุทั้งที่เป็นลายลักษณ์ เช่น ใบบอก สารตรา หนังสือตอบโต้ บันทึกข้อความคำสั่ง ประกาศ ฯลฯ และเอกสารโสตทัศนจดหมาย ได้แก่ ภาพถ่าย แผนที่ แผนที่ แผนผัง เป็นต้น โดยแยกเป็นหัวข้อ ได้ดังนี้

ภาคที่ ๑ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ในจังหวัดพะเยา
 โดยเป็นการกล่าวถึงประวัติในการจัดตั้ง การเป็นศูนย์กลางของการรวบรวมเอกสารที่มีคุณค่าอย่างแท้จริง เป็นแหล่งข้อมูลชั้นต้นที่เชื่อถือได้มากที่สุด การแสดงเรื่องราวในอดีตของชาติไทย และการเป็นศูนย์กลางของการอนุรักษ์เอกสารจดหมายเหตุในส่วนภูมิภาค

ภาคที่ ๒ ย้อนอดีตด้วยเอกสารจดหมายเหตุ

กล่าวถึงอาณาจักรล้านนา ยุคฟื้นฟูเมืองพะเยา การปฏิรูปการปกครองในสมัย ร.๕ ขบถเงี้ยวเมืองแพร่ การแยกเป็นจังหวัดพะเยา และจังหวัดพะเยาในปัจจุบัน

หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ นี้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จพระราชดำเนินวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๓๔ และเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิด หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พะเยา เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๔๒ เวลา ๑๗.๐๐ น.

“ดุสิตธานี : เมืองจำลองประชาธิปไตย” ของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

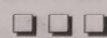
ดุสิตธานี เป็นเมืองจำลองเล็กๆ สร้างขึ้นแห่งแรกในพระราชวังดุสิต ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีเนื้อที่ประมาณ ๒ ไร่ครึ่ง มีลักษณะเกือบจะเป็นรูปสี่เหลี่ยม ทางด้านใต้ติดพระที่นั่งอุดร ทางด้านเหนือติดอ่างหยก เฉพาะบ้านทั้งหมดมีจำนวนประมาณสามร้อยกว่าหลัง ถ้านับตัวอาคารด้วยก็ประมาณ ๑,๐๐๐ หลัง ประกอบด้วย ปราสาท ราชวัง วัด สถานที่ราชการ โรงทหาร โรงเรียน โรงพยาบาล ตลาด ร้านค้า ธนาคาร โรงละคร โรงภาพยนตร์ สโมสร บริษัท สำนักงาน ที่ขาดไปคือมหาวิทยาลัย ปิมน้ำมัน และสถานโบว์ลิ่งเท่านั้น อาคารเหล่านี้มีขนาดย่อส่วนเท่ากับ หนึ่งในยี่สิบส่วนของของจริง คือมีขนาดโตกว่าศาลพระภูมิเพียงเล็กน้อย สร้างขึ้นด้วยฝีมือประณีต ทาสีและฉลุลวดลายอย่างวิจิตร มีไฟฟ้าติดสว่างทุกบ้าน มีถนนเชื่อมเหมือนของจริง ปลุกต้นไม้เล็กๆ รมรื่นทั้งสองข้าง

ผู้ที่ปลูกบ้านอยู่ในดุสิตธานี เรียกว่า เป็นพลเมืองของดุสิตธานี เป็นบรรดามหาดเล็กรับใช้ใกล้ชิด ซึ่งมีทั้งผู้ที่เป็นเชื้อพระวงศ์ ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้า เป็นอย่างสูง และต้องคอยดูแลบ้านของตนเองให้สะอาดเรียบร้อยมีการบริการด้านสาธารณูปโภค มีผู้เก็บเงิน เงินที่ได้จะมาใช้ในการบำรุงดุสิตธานี เช่น การสร้างสะพาน ถนน ฯลฯ ที่เหลือจะส่งไปบำรุงราชนาวิ และสร้างเรือรบหลวงพระร่วง

ดุสิตธานีมีพรรคการเมืองสองพรรค คือ พรรคแพรรแแถบสีน้ำเงินและพรรคแพรรแแถบสีแดง การเลือกตั้งดำเนินการตาม “ธรรมนูญลักษณะการปกครองคณะนคราภิบาล (ดุสิตธานี) พระพุทธศักราช ๒๔๖๑” ซึ่งมี ๕๑ มาตรา และมีการแก้ไขเพิ่มเติม ๒ ครั้ง วิธีการสำคัญที่ทรงกระทำคือ การปูพื้นฐานทางการเมืองให้แก่ประชาชนโดยผ่านกระบวนการ

ของการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล ซึ่งเป็นการบริหารแบบประชาธิปไตยที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองและอำนวยความสะดวกประโยชน์ในด้านการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น จึงทรงริ่ฟื้นการทดลองปกครองในรูปแบบเทศบาลหรือที่ทรงเรียกว่า **นคราภิบาล** โดยทรงจัดตั้งเมืองจำลอง “ดุสิตธานี” ณ บริเวณรอบๆ พระที่นั่งอุดรในพระราชวังดุสิต สมมุติให้ ดุสิตธานีมีฐานะเป็นมณฑลหนึ่งในราชอาณาจักรสยามชื่อว่า “**มณฑลดุสิต**” มีหม่อมเจ้าปราณีเนาวบุตร์ ทรงดำรงตำแหน่งสมุหเทศาภิบาล ทำหน้าที่ว่าราชการมณฑล ซึ่งอาจเทียบได้กับตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดในปัจจุบัน และกำหนดให้นับเวลา ๑ เดือนเท่ากับ ๑ ปี ในดุสิตธานี ดังนั้นจึงมีการเลือกตั้งกันบ่อยๆ

ในปัจจุบันท่านสามารถชมอาคารตัวอย่างในดุสิตธานีได้ที่ หอวชิราวุธานุสรณ์ ในบริเวณหอสมุดแห่งชาติ (ท่าवासกรี) ซึ่งจัดไว้ให้ชมใน “**พระบรมราชะประตรรศนีย**” หรือ นิทรรศการหุ่นใยแก้ว **รัชกาลที่ ๖** ซึ่งภายในจะประกอบด้วยหุ่นใยแก้วจำนวน ๑๒ ห้อง พร้อมคำบรรยาย สรุไปด้วยสไลด์ มัลติวิชชั่น บรรยายพระราชกรณียกิจในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เปิดให้เข้าชมในวันราชการวันละ ๖ รอบ ช่วงเช้าเวลา ๙.๓๐ น., ๑๐.๓๐ น. และ ๑๑.๓๐ น. ช่วงบ่ายเวลา ๑๓.๓๐ น., ๑๔.๓๐ น. และ ๑๕.๓๐ น. ใช้เวลาเข้าชมรอบละ ๔๐ นาที ซื้อตั๋วได้ที่ชั้น ๒ ของอาคาร ค่าตั๋วสำหรับนักเรียน นักศึกษา ๑๐ บาท ผู้ใหญ่ ๒๐ บาท

นิทรรศการ “ดุสิตธานี : เมืองจำลองประชาธิปไตย”

ชั้น ๒ หอวชิราวุธานุสรณ์ ในบริเวณหอสมุดแห่งชาติ
ระหว่างวันที่ ๔ พฤษภาคม - ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๒

การจัดการประชุมสัมมนาผู้บริหารการศึกษา ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อทราบความต้องการในการให้บริการของ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

ลักขณา จันทวายุ

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด ได้เปิดทำการมาเป็นเวลาครบ ๑ ปีเต็มแล้ว เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๑ ในฐานะเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่จัดตั้งขึ้นตามโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติประจำเมืองของกรมศิลปากร มีเนื้อหาการจัดแสดงมุ่งเน้นเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของจังหวัดร้อยเอ็ดในด้านต่างๆ เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ประวัตินุคคลสำคัญ วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม รวมทั้งงานศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นสำคัญ

จากเหตุผลดังกล่าวพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด จึงเปรียบเสมือนโรงเรียนนอกระบบหรือมหาวิทยาลัยเปิดที่ให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปได้เข้ามาศึกษาหาความรู้และร่วมทำกิจกรรมพิเศษต่างๆ ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด จัดขึ้น นอกเหนือจากการเข้าชมการจัดแสดงนิทรรศการถาวรเพียงอย่างเดียว จากสถิติ

นายสุรศักดิ์ ศรีสำอาง ผู้อำนวยการสำนักงานโบราณคดี และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ ๔ อุบลราชธานี
บรรยาย “ประวัติความเป็นมาและทิศทางของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในประเทศไทย”

จำนวนผู้เข้ามาใช้บริการตั้งแต่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด เปิดให้บริการเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๑ จนถึงปัจจุบัน (เดือนกรกฎาคม ๒๕๔๒) มีจำนวนทั้งสิ้น ๔๔,๕๕๔ คน ทั้งนี้ผู้เข้าชมส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษาของสถาบันการศึกษาต่างๆ ภายในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดใกล้เคียง เพื่อให้สถาบันการศึกษาภายในจังหวัดร้อยเอ็ดได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการให้บริการของพิพิธภัณฑสถาน

แห่งชาติ ร้อยเอ็ด ให้มีความสมบูรณ์และเป็นไปในทิศทางที่สถานศึกษาต่างๆ ต้องการมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับนโยบายการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด ทำให้สามารถตอบรับความต้องการของชุมชนภายในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง ระดับหนึ่ง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด จึงจัดโครงการประชุมสัมมนาผู้บริหารการศึกษาในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดขึ้น เพื่อรับทราบความต้องการในการให้บริการของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติด้านต่างๆ ที่ผู้บริหารการศึกษาและสถานศึกษาต่างๆ ต้องการ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดประชุมสัมมนาดังนี้

๑. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมรับทราบนโยบายในการดำเนินการให้บริการของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด

๒. เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารการศึกษามีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็นในการให้บริการของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ควรจะมีหรือที่คนในชุมชนต้องการ

๓. เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด กับชุมชนต่างๆ ที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานแห่ง

ชาติได้ และสภาพลักษณะที่ประชาชนเข้าใจว่าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเป็นเพียงสถานที่เก็บของเก่าหรือโบราณวัตถุ

๔. เพื่อทราบแนวทางและความต้องการของสถานศึกษาต่างๆ ในด้านการให้บริการของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และนำไปกำหนดนโยบายหรือประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพในการให้บริการของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติต่อไปได้อย่างเหมาะสม

หัวข้อในการจัดการประชุมสัมมนา

๑. ประวัติความเป็นมาและทิศทางของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในประเทศไทย บรรยายโดย นายสุรศักดิ์ ศรีสำออง ผู้อำนวยการสำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ ๘ อุบลราชธานี

๒. แนวทางการดำเนินงานแผนการจัดนิทรรศการพิเศษ และกิจกรรมพิเศษในปีงบประมาณ ๒๕๔๓ ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด บรรยายโดย นายพนมบุตร จันทรโชติ หัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด

การอภิปรายเพื่อรับทราบความต้องการของผู้บริหารการศึกษาและชุมชนท้องถิ่นในการรับบริการของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ โดย นายสังคม ค้อชากุล ผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด นายสมประสงค์ โพธิ์นาม ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด นายวีระ วุฒิจำนงค์ ผู้ทรงคุณวุฒิประจำจังหวัดร้อยเอ็ด ดำเนินการอภิปราย โดย นายพนมบุตร จันทรโชติ หัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด

๓. การอภิปรายเพื่อรับทราบความต้องการ
ของผู้บริหารการศึกษาและชุมชนท้องถิ่นในการรับ
บริการของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ โดย นายสังคม
ค้อชากุล ผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาลเมือง
ร้อยเอ็ด นายสมประสงค์ โพธิ์นาม ประธานสภา
วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด นายวีระ วุฒิจำนงค์ ผู้
ทรงคุณวุฒิประจำจังหวัดร้อยเอ็ด ดำเนินการอภิปราย

บรรยากาศของการเข้าประชุมผู้บริหารการศึกษา

โดย นายพนมบุตร จันทรโชติ หัวหน้าพิพิธภัณฑ-
สถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด และเปิดให้ผู้เข้าร่วมประชุม
สนทนาแสดงความคิดเห็น

ในการประชุมสัมมนาครั้งนี้มีผู้บริหารการ
ศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่างๆ และหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านศิลปวัฒนธรรมในจังหวัด
ร้อยเอ็ดและจังหวัดใกล้เคียงเข้าร่วมประชุมเป็น
จำนวนทั้งสิ้น ๔๐ คน สามารถสรุปผลจากการประชุม
สัมมนาได้ดังนี้ คือ

๑. ผู้บริหารการศึกษาและผู้เข้าร่วมประชุม
สัมมนาต้องการให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด
เพิ่มการให้บริการในด้านต่างๆ ดังนี้

๑.๑ ติดตั้งวีดิทัศน์เกี่ยวกับแหล่งโบราณคดี
หรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดร้อยเอ็ดหรือ
ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานด้านศิลปวัฒนธรรม

ประเภทต่างๆ หมุนเวียนให้ได้ชมตลอดวันทำการ

๑.๒ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การให้
บริการหรือข่าวสารใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ-
สถานแห่งชาติ ควรได้รับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
ในเชิงรุกมากกว่านี้ และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น
กว่าที่จะเป็นอยู่ในปัจจุบัน

๑.๓ การจัดกิจกรรมพิเศษหรือนิทรรศการ
พิเศษต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้า
มามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมดังกล่าว

๑.๔ ควรจัดทำนิทรรศการเคลื่อน
ที่หรือบรรยายพิเศษไปยังสถานศึกษา
หรือโรงเรียนต่างๆ ที่อยู่ห่างไกลและไม่
สะดวกในการนำนักเรียนมาเข้าชมพิพิธ-
ภัณฑสถานแห่งชาติ

๑.๕ ควรมีความร่วมมือในการ
จัดทำโครงการระหว่างสถาบันการศึกษา
โรงเรียนกับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
ให้มีความสอดคล้องเป็นไปในทิศทาง

เดียวกัน เพื่อประโยชน์ของนักเรียน นักศึกษา

๑.๖ ควรจัดการบรรยายพิเศษเรื่องศิลป
วัฒนธรรมด้านต่างๆ อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง เพื่อ
เพิ่มความรู้และประสบการณ์แก่ผู้ดูแลงานด้านศิลป
วัฒนธรรม

๑.๗ จัดทำวีดิทัศน์เรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
ศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดร้อยเอ็ดไว้บริการให้สถาน
ศึกษาหรือโรงเรียนต่างๆ นำไปใช้ประกอบการเรียน
การสอนหรือจำหน่ายในราคาถูก

๑.๘ ควรจัดนำเที่ยวชมแหล่งโบราณสถาน
ต่างๆ ในระดับผู้บริหารการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้
ประสบการณ์ เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้
นักเรียน นักศึกษาได้ในระดับหนึ่ง

๑.๙ จัดการอบรมความรู้ ด้านการดูแลรักษา
ศิลปวัฒนธรรมเบื้องต้นให้กับนักเรียนโรงเรียนต่างๆ

ในท้องถิ่น เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนรักและหวงแหนมรดกทางด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น สิม หรือ แหล่งโบราณสถานต่างๆ เป็นต้น

๑.๑๐ ควรจัดให้มีการประชุมระหว่างนักวิชาการท้องถิ่น ผู้บริหารพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายอีกระดับหนึ่งในการเสนอแนะข้อคิดเห็น

ผู้เข้าร่วมประชุมผู้บริหารการศึกษาเสนอความคิดเห็น

ในการให้บริการของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

๒. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

๒.๑ ต้องการให้มีการจัดการประชุมสัมมนาในลักษณะนี้อีกอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

๒.๒ ให้หัวหน้าส่วนราชการแต่ละหน่วยงานในท้องถิ่นร่วมมือ และประสานงานกันอย่างจริงจังในด้านการดูแลมรดกของชาติทางด้านศิลปวัฒนธรรม

๒.๓ จัดตั้งคณะทำงานร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานในท้องถิ่นซึ่งอยู่ในพื้นที่แหล่งศิลปกรรมต่างๆ ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ดูแลรักษามรดกของตนเอง เช่น อบต. เทศบาล สุขาภิบาล เป็นต้น

๒.๔ จัดตั้งชมรมผู้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โดยมีพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเป็นศูนย์กลางจัดให้มีการติดต่อประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อรับทราบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์กัน

๒.๕ ควรจัดอบรมหรือประชุมสัมมนาภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ ในการสืบสานงานศิลปหัตถกรรมสาขาต่างๆ ให้คงอยู่ต่อไป

ผลการจัดการประชุมสัมมนาครั้งนี้ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

ร้อยเอ็ด กับชุมชนต่างๆ ที่สามารถเข้ามาร่วมทำกิจกรรมพิเศษในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติได้ นอกเหนือจากการเข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเพียงอย่างเดียว และสามารถนำความคิดที่ได้จากการประชุมสัมมนา มากำหนดเป็นนโยบายหรือนำไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพในการให้บริการของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติได้ในระดับหนึ่ง โดยความเปลี่ยนแปลง เคลื่อน

ไหวใดๆ ที่เกิดนั้นจะตอบสนองความต้องการของคนภายในชุมชนนั้นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำเมืองอย่างแท้จริง และผลของการประชุมสัมมนาครั้งนี้คงเป็นประโยชน์หรือเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการให้บริการของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติแห่งชาติอื่นๆ ของกรมศิลปากรได้บ้างตามความเหมาะสม

□ □ □

ภาชนะดินเผาจากถ้ำผาน้ำคำ

กัลยาณี กิจไพบกิจประเสริฐ

สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ๗ ขอนแก่น

ถ้ำผาน้ำคำ ตั้งอยู่ในเขตบ้านผาน้อย ตำบลผาน้อย อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย หรือบริเวณรุ้งที่ ๑๗° ๒๑' ๓๐" เหนือ แวง ๑๐๑° ๕๑' ๐๐" ตะวันออก (แผนที่ทหาร ลำดับชุด L ๗๐๑๗ ระวัง ๕๓๔๓ I พิมพ์ครั้งที่ ๕-RTSD) ลักษณะเป็นถ้ำบนภูเขาหินปูนขนาดเล็กที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ ๓๐๐ เมตร ตัวถ้ำสูงจากพื้นดินประมาณ ๑๐ เมตร มีห้วยปูนไหลผ่านทางด้านทิศตะวันตกปากถ้ำอยู่ทางด้านทิศตะวันตกกว้างประมาณ ๒ เมตร เพดานสูงราว ๔-๕ เมตร ส่วนภายในถ้ำเป็นช่องแคบๆ ประมาณ ๑ เมตร

จากการสัมภาษณ์ นายไพฑูรย์ บ้องนารา ผู้นำภาชนะดินเผา ที่พบจากถ้ำผาน้ำคำ จำนวน ๓ ใบ มามอบให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเลย ได้ทราบว่าเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ นายไพฑูรย์และเพื่อน คือ นายถนอม วงศ์ศรีแก้ว เป็นผู้พบภาชนะดังกล่าววางอยู่บนชั้นหินภายในถ้ำภายในหม้อไม่มีอะไรบรรจุอยู่นอกจากนี้ยังได้พบเศษภาชนะดินเผาลายเขียนสีแดงและกำไลหิน แต่ปัจจุบันสูญหายไปแล้ว ส่วนในการ

สำรวจของสำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่ ๗ ขอนแก่น พบว่านอกจากเศษภาชนะดินเผาแบบเดียวกับภาชนะทั้ง ๓ ใบแล้ว ยังมีเศษภาชนะดินเผาลายเชือกทาบ เคลือบน้ำดินสีแดงบริเวณส่วนปากและคอ ชิ้นส่วนหินที่มีร่องรอยการขัดฝน และตัดเป็นวงโค้ง กระดุกสัตว์และเปลือกหอยกระจายอยู่บนผิวดินภายในถ้ำ

ภาชนะดินเผาจำนวน ๓ ใบดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

ใบที่ ๑ เป็นภาชนะดินเผาเนื้อดิน สีน้ำตาล-ดำ เนื้อบาง สภาพค่อนข้างสมบูรณ์ ลักษณะเป็นภาชนะทรงสูง ส่วนปากตั้งตรง ผายออกเป็นคอ/ไหล่หักมุมเป็นสัน โดยทำส่วนหูยื่นออกจากสันภาชนะ จำนวน ๒ หู จากส่วนไหล่คอดเว้าเป็นลำตัว แล้วผายออกหักมุมเป็นส่วนก้นโค้งมน มีเชิงเตี้ยที่ฐานซึ่งเจาะรู ๒ รู ในตำแหน่งตรงข้าม

ส่วนไหล่และลำตัว ตกแต่งด้วยลายขีดเป็นเส้นตรงคู่ขนาน เส้นคดโค้งและเชือกทาบ ส่วนก้นตกแต่งด้วยลายเชือกทาบ

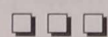
ใบที่ ๒ เป็นภาษนะดินเผาเนื้อดิน สีน้ำตาลดำ สภาพแตกบริเวณลำตัว รูปทรงคล้ายใบที่ ๑ แต่มีขนาดเล็กกว่า และฐานไม่มีเชิง แต่ทำเป็นปุ่มนูนทรงสามเหลี่ยม จำนวน ๔ ปุ่ม ใช้สำหรับเป็นขาตั้ง ภาษนะ ปุ่มอันหนึ่งเจาะรู ตกแต่งด้วยลายขูดขีดและเชือกทาบ

ใบที่ ๓ เป็นภาชนะดินเผาเนื้อดินสีนวล ทรง
ก้นกลม ปากตรง มีรอยไหม้ที่ส่วนลำตัว ขนาดสูง
๑๑.๕๐ ซม. ปากกว้าง ๑๒.๕๐ ซม.

ถ้าผายเป็นแหล่งโบราณคดีประเภทถ้าที่ใช้
อยู่อาศัย ตั้งอยู่ห่างจากถ้ำผาน้ำคำไปทางทิศเหนือ
ประมาณ ๒๐ กิโลเมตร จากการขุดค้นได้พบเศษ
ภาชนะดินเผาลายเชือกทาบและขวานหินขัดสีเขียว
ไม่มีบา นอกจากนี้เคยมีชาวบ้านขึ้นไปขุดดินเพื่อนำ
มูลค้างคาวไปขาย ซึ่งพบภาชนะดินเผาหลายแบบ
คือภาชนะดินเผาตกแต่งด้วยลายเขียนสีดำและแดง
ภาชนะทรงขมลายเชือกทาบ ภาชนะทรงถ้วยลาย
ขูดขีดและเชือกทาบ ภาชนะแบบฐานมีเชิง และ
ภาชนะทรงสูงโหล่ มีสัน ก้นกลม ตกแต่งด้วยลายกด
ประทับและเชือกทาบ (DON BAYARD : 1980; 98)

จากการสำรวจและชุดค้นถ้ำผาพิมของ ดร. โสมสุดา รัตนิน พบเศษภาชนะดินเผาที่มีการตกแต่ง ลวดลายด้วยการขีด และลายเชือกทาบ พบโครงกระดูกมนุษย์ฝังร่วมกับขวานหินขัด โดย ดร.โสมสุดา ให้ความเห็นว่า ถ้ำผาพิมน่าจะเป็นแหล่งฝังศพของกลุ่มคนจากถ้ำผาจากการกำหนดอายุตัวอย่างถ่าน บริเวณโครงกระดูกที่ถ้ำผาพิมด้วยวิธีคาร์บอน ๑๔ ได้ค่าอายุในช่วง ค.ศ. 420-1,325 (คือค่าอายุที่เป็นไปได้มากที่สุด เนื่องจากถ่านอีก ๒ ตัวอย่าง ได้ค่าอายุเป็นปัจจุบัน ซึ่งเป็นไปได้ว่าปะปนมากับการขุดรบกวนของคนยุคหลัง ดังเห็นได้จากเศษภาชนะดินเผาชิ้นส่วนกระดูกมนุษย์ที่กระจายอยู่บนผิวดิน ประกอบกับโครงกระดูกที่พบในชั้นทับถม ก็อยู่ในสภาพไม่สมบูรณ์) (SOMSUDA RUTNIN : 1988;)

ดังนั้น ในเบื้องต้นนี้จึงสามารถกล่าวได้ว่า ถ้า
พยานำคำนำจะเคยเป็นที่ประกอบกิจกรรมของมนุษย์
เมื่อราว ๑,๑๓๐+/-๗๐๐ ปีมาแล้ว โดยมีความสัมพันธ์
กับกลุ่มคนจากถ้ำผาयाและถ้ำผาพิม ซึ่งจากการ
ศึกษาของโครงการเขื่อนผามอง และ ดร.โสมสุตา
รัตน์ ในพื้นที่จังหวัดเลย และทางตะวันตกของ
อุดรธานี พบว่า ภาชนะดินเผาที่มีรูปทรงและการ
ตกแต่งลวดลายลักษณะนี้เป็นรูปแบบเฉพาะ ไม่ใช่
สิ่งที่มีใช้แพร่หลายในท้องถิ่น แม้จะเป็นภาชนะที่
ทำขึ้นจากวัสดุพื้นถิ่นก็ตาม

ស ១ ៥ ៣ ៥ ៣ ៥ ៧ ៧ ១ ៣ ៥
បង ១២ ឧបបង ១០ ក្មេងៗនាគរ ២៤៤២

อนัสติโลซิส (ANASTYLOSIS) กับ โบราณสถานประเภทหิน

วสุ โปษะนันท์

สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

“**เพื่ออนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ กรมศิลปากร กำหนดให้บูรณะปราสาทแห่งนี้ตามวิธีการบูรณะแบบอนัสติโลซิสให้เต็มรูปแบบ**” ประโยคที่เราคุ้นเคยสำหรับแบบบูรณะโบราณสถานประเภทหิน และมักจะนำมาใช้เสมอในทุกวันนี้ แต่ท่านทราบหรือไม่ว่า **อนัสติโลซิส** คืออะไร

ในปัจจุบันหากเมื่อมีการพูดถึงการบูรณะโบราณสถานประเภทหินในประเทศไทย ก็มักจะกล่าวกันถึงคำว่า **อนัสติโลซิส** ควบคู่ไปด้วยเสมอ ทั้งนี้ด้วยทางฝ่ายผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานประเภทนี้ของไทยได้มีความเห็นร่วมกันว่า **อนัสติโลซิส** คือ วิธีการบูรณะ

ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับโบราณสถานประเภทหินในเวลานี้ หากแต่นอกเหนือจากความหมายของความ เป็นทางเลือกหนึ่งของการบูรณะโบราณสถานแล้ว แท้จริงอนัสติโลซิสหมายความว่าอย่างไร ในจุดนี้คงจะต้องขอมาตั้งต้นที่จุดเริ่มต้นกำเนิดของคำๆ นี้กัน ก่อน อนัสติโลซิส มีการนำมาใช้อย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรกเพื่อใช้เรียกทางเลือกใหม่ของการบูรณปฏิสังขรณ์ ในการประชุมนานาชาติสำหรับโครงการอนุรักษ์กลุ่มโบราณสถานอะโครโพลิส เมืองเอเธนส์ เมื่อปี ค.ศ. 1913 โดยวิศวกรกรีกที่ชื่อ NICOLAOS BALANOS ซึ่งภายหลังการประชุมครั้งนี้ คำว่าอนัสติโลซิสได้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติโดยปรากฏอยู่ใน ATHENS CHARTER ทั้งนี้ นาย BALANOS ได้ให้คำจำกัดความของอนัสติโลซิสไว้ว่า “เป็นการนำกลับไปสู่ที่เดิมขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของสิ่งก่อสร้างโบราณ” ซึ่งความหมายในเบื้องต้นอาจเป็นเพียงการตั้งทิวเสาที่ล้มอยู่ขึ้นมาใหม่ในสถาปัตยกรรมกรีก โดยที่ความจริงแล้วในทางปฏิบัติ อนัสติโลซิสได้เริ่มเกิดขึ้นมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1834 โดยสถาปนิกชาวบาเวเรีย LEO VON KLENZE ที่วิหารพาเธนอนเอเธนส์

นั่นก็คือ อนัสติโลซิสตามที BALANOS ได้เสนอไว้
กล่าวคือ “การบูรณะด้วยวัสดุดั้งเดิมของโบราณ-
สถานหลังนั้นๆ ตามกรรมวิธีการก่อสร้างแบบ
โบราณของแต่ละถิ่นที่ อนัสติโลซิสอาจยอมรับการ
บูรณะด้วยวัสดุใหม่อย่างกลมกลืนและเหมาะสม
ในกรณีเพื่อแทนที่หินก้อนที่หายไปและมีความ
สำคัญที่เราจะไม่สามารถนำองค์ประกอบของแท้
ส่วนสำคัญกลับไปตั้งที่เดิมได้หากปราศจากหินที่
หายไปนั้น”

ฐานรากแผ่คอนกรีตเสริมเหล็กที่มั่นคง รวมทั้งการเสริมโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กซ้อนรับอยู่เป็นจุดๆ

ในช่วงที่งานบูรณะในแบบอนัสติโลซิส ปราสาทเมืองต่ำกำลังดำเนินอยู่ โบราณสถานอีกหลายแห่งโดยเฉพาะอย่างยิ่ง โบราณสถานอิทธิพลขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก็มีการนำเอาคำว่าอนัสติโลซิสไปใช้เรียกการบูรณะกันอย่างแพร่หลาย รวมถึงในกรณีของปราสาทพนมวัน ส่วนหนึ่งของโครงการร่วมไทย-ฝรั่งเศส ในอันที่จะทดลองค้นหาอนัสติโลซิสแนวทางใหม่ที่ปราศจากการใช้คอนกรีตเสริมเหล็ก ลดการใช้ปูนซีเมนต์และเหล็กซึ่งเป็นที่ยอมรับกันปัจจุบันถึงผลเสียที่จะติดตามมา รวมทั้งปราศจากการถอดรื้อหินออกทั้งหมดตามความคุ้นเคยของผู้ปฏิบัติงาน จนทำให้เข้าใจว่าเป็นส่วนหนึ่งในความหมายของคำว่า อนัสติโลซิส ซึ่งแท้จริงแล้วคำ

นี้ครอบคลุมเพียงแค่การนำเอาหินวัสดุของแท้ที่ร่วงหล่นอยู่กลับขึ้นไปวางอยู่ในที่ตั้งเดิมโดยวิธีการอย่างเดิมเท่านั้น ซึ่งในขณะที่เราได้ทำการสังเกตการณ์และประเมินผล อนัสติโลซิสที่ปราสาทพนมวันอยู่นี้ PICHARD ในฐานะผู้เชี่ยวชาญของยูเนสโก ก็ได้นำเอาวิธีการในแนวทางใหม่นี้ไปเสนอแนะให้นำมาใช้สำหรับปราสาทวัดพู สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีลักษณะของวัสดุและปัญหาความเสื่อมสภาพเช่นเดียวกับปราสาทพนมวันด้วย

อนัสติโลซิส มีเป้าหมายและหลักการทั่วไปดังต่อไปนี้

๑. จุดมุ่งหมายประการแรกของอนัสติโลซิสก็คือ ความเป็นของแท้ ทั้งนี้ ก็เพื่อที่จะอนุรักษ์คุณค่าทางด้านความงามและด้านประวัติศาสตร์ของโบราณสถาน จะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ในการคืนรูปโฉมดั้งเดิมให้แก่โบราณสถาน เราจะทำเฉพาะการ

สืบเสาะนำกลับมามองไว้ที่เดิมของชิ้นส่วนแท้ๆ ของโบราณสถานนั้นๆ ด้วยการต่อเติมเพียงความจำเป็น อย่างน้อยที่สุดที่จะเป็นไปได้ งานทุกอย่างจะต้องหยุดลง ณ จุดเริ่มต้นการใช้สมมุติฐาน เป็นที่น่าสังเกตว่า อนัสดีโลซิสได้ถือกำเนิดขึ้นมา ในช่วงเวลาที่ในโลกแห่งการอนุรักษ์โบราณสถานมีกระแสต่อต้านการบูรณะวิธีการปฏิสังขรณ์ (การก่อสร้างขึ้นมาใหม่ให้เต็มรูปแบบตามรูปแบบสันนิษฐานเดิม-RECONSTRUCTION) ที่อาจจะสร้างความสับสนให้กับสาธารณชนได้ ด้วยเหตุผลที่ว่าเราไม่ควรที่จะให้ผู้ที่มาเยี่ยมชมหลงผิด ด้วยการนำสิ่งที่เป็เพียงสมมุติฐานมาสร้างให้เป็นรูปธรรมจริงจรงราวกับว่าเป็นอาคารโบราณของแท้

๒. อนัสดีโลซิส ก็คือ วิธีการอันหนึ่งในการซ่อมแซมบูรณะโบราณสถาน ที่โดยทั่วไปแล้วจะมีเป้าหมายในอันที่จะปกป้องคุ้มครองโบราณสถานจากการคุกคามด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นจากสาเหตุของการเสื่อมสภาพประการใด โดยพยายามที่จะกำจัดตัวปัญหาต้นเหตุในแต่ละกรณีเสียก่อน แต่ก็ไม่ใช่วิธีการอนุรักษ์อย่างง่าย ๆ ที่ไม่ซับซ้อนหวังเพียงจะต่ออายุของโบราณสถานออกไปอีกชั่วขณะโดยการคงสภาพตามที่เป็นอยู่ ในทางตรงข้ามหากจะเปรียบไป อนัสดีโลซิสก็เหมือนกับการผ่าตัดใหญ่โบราณสถาน อันมีผลให้มีสภาพเปลี่ยนไปจากสภาพหลังการค้นพบหรือการขุดแต่ง โดยปกติแล้วเราจะพอใจมากกว่าสำหรับการจัดองค์ประกอบใหม่ของวัสดุดั้งเดิมด้วยวิธีเทคนิคแบบโบราณดังที่ทำมาเมื่อครั้งการก่อสร้างในครั้งแรก แต่หากปรากฏว่าเทคนิคประเพณีนิยมแบบโบราณไม่เพียงพอหรืออาจนำมาซึ่งการพังทลายลงอีกครั้ง เพื่อความมั่นคงและสมดุล

ของโบราณสถานที่ทุกไตรมาส ก็อาจยอมรับเทคนิคสมัยใหม่เข้ามาช่วยเสริมได้เท่าที่มีความจำเป็น

๓. อนัสดีโลซิส คือ วิธีการหนึ่งของการจัดแสดงซากโบราณสถาน ก่อนอิฐหินที่กองเกลื่อนอยู่ทั่วไปนั้น ไม่สามารถที่จะสื่อความหมายแก่ผู้มาเยี่ยมชมได้มากนัก กลับกันกับโบราณสถานภายหลังอนัสดีโลซิส ที่หินก้อนเดียวกันนั้นกลับขึ้นไปอยู่ในที่เดิม ตำแหน่งเดิม ซึ่งแม้ว่าจะไม่ใช่การปฏิสังขรณ์ขึ้นมาใหม่ จนเต็มรูปแบบที่จะให้ภาพลักษณ์ดังเช่นในยุคก่อนทุกประการ แต่ด้วยการบูรณะแบบอนัสดีโลซิส ก็เพียงพอที่จะชี้แนะลักษณะ SPACE เดิมของอาคารที่ได้พังทลายลงไป เป็นการพบกันครึ่งทางระหว่างแนวคิดความต้องการความเป็นของแท้อย่างสมบูรณ์แบบ หรือแนวคิดแบบโรแมนติกที่กล่าวว่า “ซากโบราณสถานนั้นห้ามแตะต้อง” และแนวคิดที่ต้องการชุบชีวิตโบราณสถานขึ้นมาอีกครั้งในร่างใหม่ด้วยการปฏิสังขรณ์แบบเต็มรูปแบบ

อนัสดีโลซิส เป็นวิธีการหนึ่งในการบูรณะโบราณสถานที่มีประสิทธิภาพ ที่คืนสภาพเค้าโครงความอลังการในอดีตให้กับโบราณสถานที่มีชื่อเสียงในโลกมาแล้วมากมายหลายแห่ง นำเสียค่ายที่เราไม่สามารถนำเอาอนัสดีโลซิสมาใช้ได้ในทุกกรณี กล่าวคือ วิธีการบูรณะโบราณสถานแบบนี้มีความจำกัดที่จะใช้ได้ก็เฉพาะในกรณีของอาคารประเภทหิน ซึ่งขนาดของหินแต่ละก้อนใหญ่เพียงพอ และมีการประกอบเข้ากันโดยปราศจากปูนสอที่เราสามารถจำแนกแยกแยะ ระบุประเภทและแกะรอยตามหาที่ตั้งดั้งเดิมอย่างถูกต้องของก้อนนั้นๆ เท่านั้น กระนั้นก็ยังคงมีความพยายามที่จะนำเอาหลักวิธีการของอนัสดีโลซิสมาประยุกต์ใช้กับโบราณสถานอิฐด้วย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของโบราณสถานอิทธิพล
ขอม ซึ่งการก่ออิฐไม่มีการสอปูน อิฐแต่ละก้อนจะถูก
ผนึกให้เนื้อแนบเข้ากันได้เป็นอย่างดีเสียก่อนจึงจะนำ
มาก่อ ดังตัวอย่างที่ ปราสาทกระวัน แต่ก็ทำได้เพียง
บางส่วน เฉพาะผนังด้านในซึ่งมีภาพสลักเท่านั้น

ไม่ใช่เรื่องง่ายเสมอไปที่จะตัดสินว่า อนุส-
ติโลชินั้นๆ เหมาะสมแล้วหรือไม่ การนำองค์ประกอบ
โบราณกลับขึ้นไปเรียงยังที่เดิม แม้จะเป็นเพียงบาง
ส่วนก็สามารถทำให้สาธารณชนได้รับรู้และเข้าใจ
ซากโบราณสถานที่เคยเป็นเพียงกองก้อนหินที่
แทบจะไม่มีคามหมายนั้นได้ แต่ในทางตรงกันข้าม
อนุสติโลซิสโดยเลือกจากยุคใดยุคหนึ่งเป็นเกณฑ์ ก็
อาจจะเป็นอุปสรรคขวางกั้นนักวิชาการ นักค้นคว้า
ที่จะศึกษาทำความเข้าใจถึงช่วงเวลาต่างๆ ในประวัติ-
ศาสตร์ ที่จะเห็นได้จากพัฒนาการของโครงสร้างใน
อาคารต่างยุคที่สร้างซ้อนทับกันอยู่ ความน่ากลัว
ของอนุสติโลซิสอยู่ที่การกระทำซึ่งการบูรณะแบบนี้
สามารถทำให้ช่วงเวลาของพัฒนาการช่วงหนึ่งหายไป
เพื่อที่จะแสดงให้เห็นช่วงเวลาแห่งพัฒนาการอีก
ช่วงหนึ่ง จะเห็นได้ว่าอนุสติโลซิสจะมีปัญหาน้อยกว่า
ในกรณีที่โบราณสถานนั้นๆ มีปรากฏให้เห็นเป็นหลัก
เพียงยุคเดียว

อนุสติโลซิส จะมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง
เมื่อได้ช่วยเสริมศักยภาพของข้อมูลที่เราจะอ่านได้
จากโบราณสถานด้วยความชัดเจนของลักษณะของ
SPACE ดั้งเดิมของอาคาร การบูรณะแบบนี้จะช่วย
สรรค์สร้างรูปโฉมใหม่ของซากโบราณที่เข้าใจได้ง่าย
ขึ้น และยังทำให้เกิดเสถียรภาพที่โบราณสถานจะ
มั่นคงดำรงต่อไปได้อีก แต่สำหรับความสำเร็จในการ
ปฏิบัติงานผู้ดำเนินการจำเป็นต้องมี

ความรู้อย่างเจาะลึกเฉพาะทาง และประสบการณ์
ของสถาปนิกผู้เชี่ยวชาญ อีกทั้งจินตนาการและความ
ละเอียดอ่อนของศิลปิน ในการทำงานที่ขาดทักษะ
อนุสติโลซิสย่อมบิดเบือนความเป็นจริงได้ไม่ยากเลย

ในทุกกรณีของอนุสติโลซิสที่ทำให้เกินไปจาก
ความจำเป็น หรือการปฏิบัติงานโดยขาดการศึกษา
เบื้องต้นที่เพียงพอมาสนับสนุน ย่อมเสี่ยงต่อการ
เปลี่ยนแปลงแหล่งโบราณคดีหนึ่งๆ ให้กลายเป็น
ฉากหน้าฉากละครได้ เราควรจะต้องยอมรับว่า
ความหมายที่จะบูรณะในแบบอนุสติโลซิสในแต่
ละครึ่งอาจเป็นบ่อเกิดของความผิดพลาดได้ทุกครั้ง
ดังนั้นในการบูรณะโบราณสถานจึงมีความจำเป็น
อย่างยิ่งยวด ที่จะต้องนึกถึงโอกาสที่เราจะสามารถ
กลับมาแก้ไขการบูรณะได้ในภายหลัง หากว่ามีการ
ค้นพบชิ้นส่วนอาคารชิ้นใหม่ ที่มีผลให้การตีความ
หมายของโบราณสถานที่ต่างไปจากเดิม หรือพิสูจน์
ได้ว่ามีความผิดพลาดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

มาถึงตรงจุดนี้ คงจะเกิดแนวความคิดขึ้น
บ้างแล้วว่า เรากำลังอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโบราณ
ประเภทหินนี้อย่างไร พอจะรู้จักแล้วว่า วิธีการ
อนุสติโลซิส ที่เราเลือกใช้นั้นเป็นอย่างไร

□ □ □

* ใช้เผยแพร่ประกอบการบรรยาย ในรายการเสวนาสรรสาร-วัฒนธรรม ครั้งที่ ๙
เมื่อวันศุกร์ที่ ๓๐ ก.ค. ๒๕๔๒ ห้องประชุมการบรรยายภาพ
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร

วันสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย

เดือนตุลาคม

ฤทธิภูมิ กายราช

กองบรรณาธิการและประวัติศาสตร์

๑ ตุลาคม

วันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี พระราชสมภพเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๓๔๗ ทรงพระผนวชอยู่ ๒๗ พรรษา เสด็จขึ้นครองราชสมบัติในวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๓๕๔ ระหว่างวันที่ ๗-๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๑๐ ได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรสุริยุปราคาเต็มดวงที่ตำบลหว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามที่ทรงคำนวณไว้ด้วยวิธีการทางโหราศาสตร์ เมื่อเสด็จกลับถึงพระนครในวันที่ ๒๐ สิงหาคม ก็เริ่มประชวรด้วยพระโรคไข้มาลาเรียตั้งแต่วันที่ ๓๐ สิงหาคม แล้วเสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๑๐ พระชนมพรรษา ๖๕ พรรษา ครองราชสมบัติ ๑๔ ปี

๒๒ ตุลาคม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระผนวช

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จะเสด็จออกผนวชตามบูรพราชประเพณีนั้น พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีเข้าเฝ้าฯ เพื่อทรงแจ้งพระราชประสงค์ในวันที่ ๑๒ กันยายน จากนั้นในวันที่ ๒๐ กันยายน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตลอดระยะเวลาที่ทรงพระผนวช ต่อมาในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ได้เสด็จพระราชดำเนินยังพระบรมมหาราชวังกราบถวายบังคมลาพระบรมอัฐิ สมเด็จพระบูรพกวี และเสด็จฯ ออกมหาสมาคม ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เพื่อมีพระราชดำรัสแถลงพระราชดำริในการผนวชต่อพระบรมวงศานุวงศ์ องคมนตรี คณะทูตานุทูตและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากนั้นเสด็จฯ ณ พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท พระราชทานพระราชดำรัสแจ้งพระราชดำริที่จะทรงบรรพชาอุปสมบทแก่อาณาประชาราษฎร์ได้ทราบโดยทั่วกัน

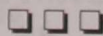
ครั้นถึงวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ เวลาบ่าย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงบรรพชาอุปสมบท ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม โดยมีสมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ สมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นพระอุปัชฌาย์ พระศาสนโสภณ เป็นพระกรรมวาจาจารย์และสมเด็จพระวันรัต ถวายอนุสาสน์

๒๓ ตุลาคม

วันปิยมหาราช

วันนี้ในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ เป็นวันที่พสกนิกรชาวไทยทั่วทั้งแผ่นดินพากันรำให้อาลัยรักเมื่อข่าวการเสด็จสวรรคต พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แพร่สะพัดออกไป หลังจากมีข่าวว่าทรงพระประชวรด้วยพระโรค พระวัณกะพิการ และมีพระอาการกำเริบมาตั้งแต่วันที่ ๑๖ ตุลาคม จากนั้นได้เสด็จสวรรคต เมื่อเวลา ๐.๔๕ นาฬิกา ของวันที่ ๒๓ ตุลาคม ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต สิริรวมพระชนมายุได้ ๕๔ พรรษา แม้พระองค์เสด็จสู่สวรรคาลัยเป็นเวลานานแล้ว แต่พระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ไพศาลยังคงติดตรึงอยู่ในความทรงจำของประชาชนชาวไทยตลอดมา ต่างพากันถวายพระราชสมัญญานามว่า “องค์สมเด็จพระปิยมหาราช” ในความหมายว่า “พระราชผู้ยิ่งใหญ่ อันเป็นที่รักของปวงราษฎร”

ทุกวันที่ ๒๓ ตุลาคม ที่เวียนมาบรรจบทุกปี เป็นวันที่ประชาชนชาวไทยทั่วทั้งประเทศพร้อมใจกันเป็นสมานฉันท์ วางพวงมาลาถวายราชสักการะ ณ พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากรุณาธิคุณผู้ทรงคุณธรรมอันประเสริฐ เพื่อรำลึกถึงพระราชกรณียกิจ ที่ทรงบำเพ็ญเป็นคุณประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง ตลอดระยะเวลาอันยาวนานถึง ๔๒ ปี ในรัชสมัย นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๑๑ ถึง พ.ศ. ๒๔๕๓ อาทิ ทรงสร้างพระราชอาณาจักรให้เป็นเอกภาพอันหนึ่งอันเดียวกัน ทรงปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ทรงวางรากฐานความเจริญของงานด้านสาธารณสุข โภคให้ทันสมัย ทรงปฏิรูปการศึกษา ทรงเล็งเห็นความสำคัญในการดำเนินวิเทศব্যเปิดประเทศ ทำสัมพันธไมตรีกับชาติตะวันตก ทรงปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยหลายประการเพื่อมิให้ต่างชาติดูแคลน ทรงดำเนินกุศโลบายในการยกเลิกระบบทาสจากสังคมไทยก่อให้เกิดอิสรภาพทางสังคมที่เท่าเทียมกัน และประการสำคัญทรงนำประเทศให้ผ่านพ้นวิกฤตการณ์จากการคุกคามของมหาอำนาจตะวันตก เป็นผลให้ประเทศไทยคงความเป็นเอกราชมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมอารยประเทศ รัชสมัยของพระองค์จึงเป็นสมัยแห่งความเจริญรุ่งเรือง ราษฎรร่มเย็นเป็นสุข ด้วยทรงสละความสุขส่วนพระองค์พระราชทานแก่ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน

ภาชนะดินเผาจากถ้ำผาน้ำคำ

